

ویژه نامه مجله ایرانی اخلاق و تاریخ پزشکی ایران، سال ۱۴۰۳ یازدهمین کنگره سالیانه اخلاق و پزشکی ایران و هشتمین کنگره اخلاق پرستاری ایران

ارائه پوستر

بررسی آثار مراقبت معنوی بر اضطراب مرگ بیماری: مروری نظام‌مند

محمد حسین خانی^۱، زهرا عبدالهی^۲، مرضیه براهویی نوری^۳، محمد حسین تکلیف^۴، نگین فرید^۵

چکیده

اضطراب مرگ که به صورت اضطرابی واقعی شناخته می‌شود، یکی از مهم‌ترین عوامل در سلامت روان افراد است. از طرفی، مراقبت معنوی، شامل مهارت‌های ارتباط بین‌فردی مانند گوش‌دادن، اعتمادسازی، ارتباط غیرکلامی، خودآگاهی، صداقت و توجه به نیازهای دینی، بخشی جدایی‌ناپذیر از مراقبت پرستاری به شمار می‌رود. به نظر می‌رسد، مراقبت معنوی می‌تواند به کاهش اضطراب مرگ منجر شود. از آنجاکه در این زمینه مروری جامع یافت نشد، این مرور نظام‌مند به منظور بررسی آثار مراقبت معنوی بر اضطراب مرگ بیماری صورت گرفت. در این مطالعه، جست‌وجویی گسترده با کلیدواژه‌های مرتبط با مراقبت معنوی و اضطراب مرگ، در پایگاه‌های بین‌المللی Scopus, Web of Science Core Collection, PubMed/Medline، موتور جست‌وجوگر Google Scholar و پایگاه‌های ملی Irandoc و SID و Magiran صورت گرفت. در جست‌وجوی اولیه، ۳۲ مطالعه به دست آمد. معیار ورود، مطالعات منتشرشده به زبان فارسی و انگلیسی بودند. ادبیات خاکستری، مطالعات کیفی و مطالعات انجام‌شده بر گروه‌های غیر از بیماران خارج شدند. محدودیت زمانی نیز اعمال نشد. پس از حذف نمونه‌های تکراری و نقد با ابزارهای مربوطه، در نهایت، هشت مطالعه تجزیه و تحلیل شدند. ملاحظات اخلاقی نبود سوگیری در مراحل انتخاب، استخراج، تحلیل و طبقه‌بندی شواهد رعایت شد و چکیده طبق PRISMA گزارش شد. مروری بر مطالعات، تجمع مطالعات در چهار سال اخیر و بالینی بودن کارآزمایی را نشان داد. مطالعات انجام‌شده بر بیماران، طی همه‌گیری کووید ۱۹ نشان دادند، بیماران در این دوران سطوح بالایی از اضطراب مرگ را تجربه می‌کنند و به مراقبت معنوی، بیشتر نیاز دارند. بنا بر نتایج یک مطالعه، اجرای برنامه‌ی مراقبت معنوی، اضطراب مرگ بیماران مبتلا به نارسایی مزمن کلیه‌ی تحت همودیالیز را کاهش داد. این یافته در مطالعه‌ای دیگر که بر بیماران مولتیپل اسکلروزیس انجام شده بود نیز، نشان داده شد؛ همچنین، در مطالعه‌ای دیگر که بر بیماران سکتی مغزی صورت گرفت، به اثرات مثبت مراقبت معنوی در کاهش اضطراب، اشاره شد. این در حالی است که برخی مطالعات انجام‌شده بر روی بیماران قلبی و بیماران مبتلا به سرطان گوارشی، کاهش معناداری را در میزان اضطراب مرگ نشان ندادند. یک مطالعه نیز بیان کرد، آموزش خودمراقبتی معنوی از طریق تله‌نرسینگ می‌تواند به کاهش اضطراب مرگ سالمندان در طی همه‌گیری کووید ۱۹ کمک کند. با توجه به یافته‌ها به نظر می‌رسد، مراقبت معنوی می‌تواند به عنوان روشی مؤثر در کاهش اضطراب مرگ گروهی از بیماران به کار گرفته شود. پیشنهاد می‌شود، مطالعات آینده به بررسی جامع‌تر این موضوع در گروه‌های مختلف بیماران، خصوصاً بیماری‌های مزمن بپردازند.

واژگان کلیدی: مراقبت معنوی، معنویت، اضطراب مرگ، بیماران، مرور نظام‌مند.

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۴/۲۵

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران.
۲. دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه پرستاری داخلی جراحی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران.
۳. دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه سلامت جامعه، دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه علوم پزشکی زاهدان، زاهدان، ایران.
۴. مرکز تحقیقات پزشکی دریایی، دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله، تهران، ایران.
۵. کمیته تحقیقات و فناوری دانشجویی، گروه پرستاری داخلی جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.

نویسنده مسئول:

Email: neginfarid.79@gmail.com

کنگره سالیانه
اخلاق پزشکی و پرستاری ایران

Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine, 2025, Vol. 17, Supplement 11th Annual Iranian Congress of Medical Ethics and 8th Nursing Ethics Congress

Poster Presentation

Investigating the Effects of Spiritual Care on Death Anxiety: A Systematic Review

Mohammad Hossein Khani¹, Zahra Abdollahi², Marzieh Barahooei Noori³, Mohammad Hossein Taklif⁴, Negin Farid^{*5}

Published: 16 July 2025

1. Master's degree student in nursing, Student Research Committee, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

2. Master's student, Department of Medical Surgical Nursing, Student Research Committee, School of Nursing and Midwifery, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

3. Master's student, Department of Community Health, Faculty of Nursing and Midwifery, Zahedan University of Medical Sciences, Zahedan, Iran.

4. Marine Medicine Research Center, Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

5. Master's student in Medical Surgical Nursing, Student Research Committee, Department of Medical Surgical Nursing, School of Nursing and Midwifery, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

*Corresponding Author

Email: neginfarid.79@gmail.com

Abstract

Death anxiety, characterized by persistent fear of death, is a significant psychological burden. Spiritual care, encompassing compassionate listening, fostering trust, and addressing spiritual and existential concerns, has the potential to alleviate this anxiety. This systematic review aimed to investigate the impact of spiritual care interventions on death anxiety in various patient populations. A comprehensive literature search was conducted using keywords such as "spiritual care," "death anxiety," "spirituality," and "patients" in major databases, including Web of Science Core Collection, PubMed/Medline, Scopus, Irandoc, SID, Magiran, and Google Scholar. The search included publications in English and Persian with no time limitations. After screening and removing duplicates, eight studies met the inclusion criteria. Ethical considerations, including minimizing bias in the selection, extraction, and analysis of evidence, were adhered to throughout the review process. The review followed the PRISMA guidelines for reporting systematic reviews. The findings suggest a potential positive impact of spiritual care on reducing death anxiety. Studies conducted among patients with chronic kidney disease, multiple sclerosis, and stroke demonstrated that spiritual care interventions, including individual counseling and group support, can effectively alleviate death anxiety and improve overall well-being. However, some studies, particularly those involving patients with cardiac problems and gastrointestinal cancer, did not show a significant reduction in death anxiety. Furthermore, research conducted during the COVID-19 pandemic highlighted the potential effectiveness of tele-nursing interventions for providing spiritual care and alleviating death anxiety in older adults. This review provides evidence suggesting that spiritual care interventions may be effective in reducing death anxiety in certain patient populations. Further research is warranted to investigate the effectiveness of different spiritual care modalities across diverse patient groups, including those with chronic illnesses, terminal diseases, and those facing end-of-life care.

Keywords: Spiritual care, Spirituality, Death anxiety, Patients, Systematic review.

